



T.C.
SANAYİ VE TİCARET BAKANLIĞI
İç Ticaret Genel Müdürlüğü



Sayı : B.14.0.İTG.0.14.00.01-354.07- 2996
Konu : Esnaf-Tacir Ayırımı ve Ustalık Belgesi

27 MAYIS 2010

TÜRKİYE ODALAR VE BORSALAR BİRLİĞİNE
Dumlupınar Bulvarı No: 252 (Eskişehir yolu 9.Km)
06530 /ANKARA

Tacir ve esnaf ayrımında, ticari işletmeler ile esnaf ve sanatkarların tescillerinde, odalara üyelik kayıtlarında ve işyerlerinin açılması esasında Mesleki Eğitim Kanunu uyarınca, ilgililerden ustalık belgesinin istenmesinin sağlanmasında yaşanan sorunların azaltılması ve uygulamaya açıklık getirilmesi amacıyla, ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde aşağıda belirtilen hususların değerlendirilmesi gerekli görülmüştür.

Bilindiği üzere, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 3 üncü maddesinde; “Bu Kanunda tanzim olunan hususlarla bir ticarethane veya fabrika yahut ticari şekilde işletilen bir müesseseyi ilgilendiren bütün muamele, fiil ve işler ticari işlerdir.” tanımı yapılmış; söz konusu Kanunun 11 inci maddesinin birinci fıkrasında; “Ticarethane veya fabrika veyahut ticari şekilde işletilen diğer müesseseler, ticari işletme sayılır” hükmü getirilmiş; 12 nci maddesinin birinci fıkrasında 12 bent halinde hangi işlerle uğraşmak üzere kurulan müesseselerin “**ticari işletme**” sayılacağı belirlenmiş; 13 ncü maddesinde ise; ticari şekilde işletilen diğer müesseselerin hangi hallerde ticari işletme sayılabileceğine ilişkin olarak bazı ölçütler getirilmiş olup, Kanununun 14 üncü maddesinin birinci fıkrasında, gerçek kişi tacirin bir ticari işletmeyi kısmen dahi olsa kendi adına işleten kimsenin olacağı, hükme bağlanmış, 18 inci maddesinde de, tüzel kişi tacirler sıralanmıştır.

Aynı Kanunun 34 üncü maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarındaki; “Sicil memuru tescil için aranan kanuni şartların mevcut olup olmadığına tetkikle mükelleftir.”

“Tescil edilecek hususların hakikata uygun olması, üçüncü şahıslarda yanlış bir fikir yaratacak mahiyette bulunmaması ve amme intizamına aykırı olmaması da şarttır.” hükmüyle tescil başvurularında Kanundaki şartlara uygunluğu açısından ilgililerin yeterli ölçüde araştırılması ve tescil işlemleri sırasında gerekli incelemenin yapılması ve özenle davranılması emredilmiştir.

Keza, bu doğrultuda, Ticaret Sicili Tüzüğü’nün 28 inci maddesinde bulunan düzenlemeyle, sicil memurunun, tescili istenilen vakıanın tescili için kanun ve tüzüğün derpiş ettiği bütün şartların yerine getirilmiş olup olmadığı cihetlerini araştırmakla mükellef olduğunu belirlemiştir.

Anılan Kanunun 17 nci maddesinde ise; “İster gezici olsunlar, ister bir dükkanda veya bir sokağın muayyen yerlerinde sabit bulunsunlar, iktisadi faaliyeti nakdi sermayesinden ziyade bedeni çalışmasına dayanan ve kazancı ancak geçimini sağlamaya yetecek derecede az olan sanat ve ticaret sahipleri tacir değildirlir” hükmü getirilerek, bu durumda olanlar “**Esnaf**” olarak tanımlanmıştır.

Ticaret Sicili Tüzüğü’nün 14 üncü maddesinin ikinci fıkrası uyarınca; “Bir gelir sağlamayı hedef tutmayan veya devamlı olmayan faaliyetlerle Türk Ticaret Kanununun 17 nci maddesinde tarif edilen esnaf faaliyeti sınırlarını aşmayan faaliyetler ticari işletme sayılmaz; 15 inci maddesinde ise, Bakanlar Kurulunca Türk Ticaret Kanununun 1463 üncü maddesinin ikinci fıkrası hükmüne dayanılarak esnaf sayılması gerekli sanat ve ticaret erbabının yıllık gayrisafi gelirleri hakkında kararname çıkarıldığı takdirde, o kararnamelerde gösterilecek miktarlardan fazla yıllık gayrisafi geliri olup, sözü geçen kararnamelerde gösterilen işleri yapanların işletmelerini ve unvanlarını tescil ettirmeğe mecburdurlar.”

5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanununun 3 ncü maddesinde; “Esnaf ve Sanatkar; ister geçici, ister sabit bir makamda bulunsun, Esnaf ve Sanatkar ile Tacir ve Sanayici Belirleme Koordinasyon Kurulunca belirlenen esnaf ve sanatkar meslek kollarına dahil olup, ekonomik faaliyetini sermayesi ile birlikte bedeni çalışmasına dayandıran ve kazancı tacir ve sanayici niteliği kazandırmayacak miktarda olan, basit usulde vergilendirilenler ve işletme hesabı esasına göre deftere tabi olanlar ile vergiden muaf bulunan meslek ve sanat sahibi kimseler” şeklinde tanımlanmaktadır.



T.C.
SANAYİ VE TİCARET BAKANLIĞI
İç Ticaret Genel Müdürlüğü



Yukarıda bahsi geçen 5362 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin dördüncü fıkrasında; “Esnaf ve sanatkârlar odasına kayıtlı olanlar, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği bünyesindeki ticaret ve sanayi odasına, ticaret odasına, sanayi odasına, deniz ticaret odasına; bu odalara kayıtlı bulunanlar ise esnaf ve sanatkârlar odasına kaydedilemezler.” hükmü ile, “Sicile kayıt mecburiyeti ve sicil işlemleri” başlıklı 68 inci maddesinin birinci fıkrasında; “bu Kanun kapsamındaki esnaf ve sanatkarlar, yanlarında çalışanlar hariç, çalışmaya başladıkları tarihten itibaren durumlarını otuz gün içinde bağlı buldukları sicile tescil ve Sicil Gazetesi’nde ilan ettirmekle yükümlüdürler. 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu kapsamına alınan il ve mesleklerde faaliyette bulunacak esnaf ve sanatkarlardan sicile kayıt sırasında meslek dalı ile ilgili ustalık belgesi istenir” hükmü vardır.

Yine, bu Kanunun 63 ncü maddesinde; esnaf ve sanatkarlar meslek kollarını belirlemek ve yıllık gayri safi gelirleri ve bölgelerin özelliklerine göre esnaf ve sanatkarlar ile tacir ve sanayicinin ayırımını yapmak, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 1463 ncü maddesinde Bakanlar Kurulunca çıkarılması öngörülen karar taslağını hazırlayarak Bakanlığa sunmak üzere; ilgili Kurum ve Kuruluşların katılımıyla oluşan Esnaf ve Sanatkarlar ile Tacir ve Sanayiciyi Belirleme Koordinasyon Kurulunun kurulması öngörülmüş olup; söz konusu Kanun hükmü gereğince kurulan “Esnaf ve Sanayiciyi Belirleme Koordinasyon Kurulu” tarafından tespit olunan “Esnaf ve Sanatkar Meslek Kolları” na ilişkin liste belirlenerek Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

Adı geçen Kurul tarafından hazırlanan ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 1463 üncü maddesi uyarınca, Bakanlar Kurulunca yayımlanan, “Esnaf ve Sanatkarlar ile Tacir ve Sanayicinin Ayırımına İlişkin Kararın” “Esnaf ve sanatkâr ile tacir ve sanayicinin ayırımı” başlıklı 1 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde; “Esnaf ve Sanatkâr ile Tacir ve Sanayiciyi Belirleme Koordinasyon Kurulunun tespit edeceği ve Resmî Gazete’de yayımlanacak esnaf ve sanatkâr meslek kollarına dahil olup, ekonomik faaliyetini sermayesi ile birlikte bedeni çalışmasına dayandıran ve kazancı tacir veya sanayici niteliğini kazandırmayacak miktarda olan, basit usulde vergilendirilenler ve işletme hesabına göre deftere tabi olanlar ile vergiden muaf bulunanlardan, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 177 nci maddesinin birinci fıkrasının (1) ve (3) numaralı bentlerinde yer alan nakdi limitlerin yarısını, (2) numaralı bendinde yazılı nakdi limitin tamamını aşmayanların esnaf ve sanatkâr sayılmaları ile esnaf ve sanatkâr siciline ve dolayısıyla **esnaf ve sanatkarlar odalarına kaydedilmeleri**”nin;

Söz konusu Kararın birinci fıkrasının (b) bendinde ise; “213 sayılı Vergi Usul Kanununa istinaden birinci sınıf tacir sayılan ve bilanço esasına göre defter tutanlar ile işletme hesabına göre defter tutan ve bu Kararın (a) bendinde belirtilenlerin dışında kalanların tacir ve sanayici sayılmaları ile **ticaret siciline** ve dolayısıyla **Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinin bünyesindeki odalara kaydedilmeleri**” nin gerektiği kararlaştırılmıştır.

Diğer taraftan, 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununun 30 uncu maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında; “Bu Kanun kapsamına alınan il ve mesleklerde; belediyeler ve işyeri açma izni vermeye yetkili diğer kurum ve kuruluşlar işyeri açacaklardan, meslek odaları ise işyeri sahibi olarak üye kaydı yaptıracaklardan, ustalık belgesi istemek zorundadır.”; “Bu işyerlerinde alanında mesleki eğitim almış olanlar istihdam edilir...” düzenlemeler bulunmakla birlikte; 5174 sayılı Kanunun 102 nci maddesinde; “Ticaret siciline kayıtlı olanlardan 3308 sayılı Meslekî Eğitim Kanununda öngörülen ustalık belgesi istenmez.” denilmek suretiyle, tacir kişilerin odalara üye kayıt olunmasında odalarca ustalık belgesinin aranmayacağı hususu hükme bağlanmıştır.

Bu çerçevede, Türk Ticaret Kanunu ve Ticaret Sicili Tüzüğü uyarınca, ticaret sicili memurluklarının, tescil esnasında ilgililerden ustalık belgesi istemek görev ve yetkileri bulunmamaktadır. Zira, yapılan işlem tescil işlemidir ve kişi değil, ticari işletmenin kendisi tescil edilmektedir. Buna rağmen, sicil memuru; tescili istenilen işletmenin, aranan diğer kanuni şartların yanında, ticari işletme niteliğinde olup olmadığı hususunda resen araştırma yapmakla yükümlü olup, esnaf ve sanatkar olanların tescilinden kesin şekilde kaçınması zorunludur. Görevi, münhasıran ticari işletmenin ve ticari işletmeye ait vakıaların tescilinden ibaret olan ticaret sicili memurunca ve ticaret siciline kayıtlı olanları üye kaydetmekle sorumlu bulunan odalarca 5174 sayılı Kanunun ilgili hükmü hilafına, 3308 sayılı Kanun kapsamına alınan mesleklerde faaliyette bulunacaklardan, meslek dalı ile ilgili ustalık belgesi istenmesi mümkün değildir.



T.C.
SANAYİ VE TİCARET BAKANLIĞI
İç Ticaret Genel Müdürlüğü



Bununla birlikte, işyerlerinin ve işletmelerin açılmaları ve faaliyete başlamaları, 3572 sayılı Kanunda belirlenen mercilerin iznine tabi tutulmuştur. Yetkili idarelerden usulüne uygun olarak işyeri açma ve çalışma ruhsatı alınmadan işyerlerinin ve işletmelerin açılmayacağı ve çalıştırılmayacağı hususu, anılan Kanun hükmüdür. 3308 sayılı Kanunda, kanun kapsamına alınan mesleklerde faaliyet göstereceklerden, yetkili idarelerce ilgili meslek dalı için ustalık belgesinin aranmasını ve bu işyerlerinde alanında mesleki eğitim almış olanların istihdam edilmelerini zorunlu kılması karşısında; Türk Ticaret Kanununa göre kurulmuş ticari işletme niteliğinde olmakla birlikte, 3308 sayılı Kanun kapsamına dahil edilmiş konularda işte çalışmak isteyen işletmelerin açılmaları ve faaliyete başlamaları aşamalarında, bu Kanunla verilen görev çerçevesinde yetkili idareler tarafından, bu işletmelerde alanında mesleki eğitim almış olanların istihdam edilmelerinin ve bunlar için ustalık belgesinin bulundurulması şartlarının aranması gerekmektedir.

Bu itibarla, yukarıda tadat edilen Kanunlarda ve bunlara ilişkin ikincil mevzuatlarında etraflıca izah edilen tacir-esnaf ayrımı konusuna titizlikle uyulması; Türk Ticaret Kanunu ve Ticaret Sicili Tüzüğü hükümleri uyarınca, münhasıran tacir niteliğindeki kişilerin ticaret siciline; 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanunu ve Bakanlar Kurulu Kararı çerçevesinde belirlenen kriterlere göre esnaf sayılanların ise, esnaf siciline kayıt ve tescillerinin yapılmasının sağlanması; 5174 sayılı Kanunun 102 nci maddesi hükmüne binaen, esnaf ve sanatkarlar siciline verilmesi gereken ustalık belgesi yükümlülüğünden kaçınmak amacıyla başvuruda bulunan ve tacir niteliklerini taşımayan kişilerin ticaret siciline tescil ve odalara üye kayıt edilmemeleri hususunda gereken hassasiyetin gösterilmesi önem taşımaktadır.

Bilgilerini ve uygulamanın buna göre yapılması için yukarıda belirtilen hususların, ilgili bütün odalara duyurulmasını ve sonucunun Bakanlığımıza bildirilmesini rica ederim.

Ali BOĞA
Bakan a.
Müsteşar